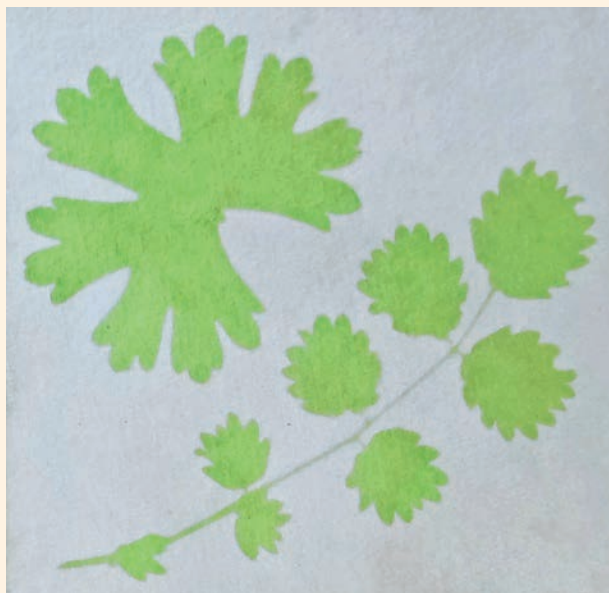

Sluneční obrazy z květin: Krátká historie antotypie

Dávno předtím, než existovaly fotoaparáty a mobily, lidé snili, že zachytí obraz pomocí světla. V první polovině 19. století – v době, kdy vznikala fotografie – se začaly objevovat různé pokusy, jak toho dosáhnout. Jedním ze zajímavých objevů té doby byla antotypie – způsob, jak vytvořit obraz pomocí rostlinných barviv a slunečního svitu.

Myšlenka vznikla z vědeckého zájmu o vliv světla na barvy. Už kolem roku 1800 si vědci všimli, že když nechají barevné květinové lístky nebo listy dlouho na slunci, jejich barva zesvětlá. Tento jev začali zkoumat přírodovědci, hlavně sir **John Herschel**. Právě Herschel dovedl v roce 1839 metodu do prakticky použitelné podoby a pojmenoval ji.

Antotypie se stala jednou z nejjemnějších a nejpoetičtějších technik rané fotografie. Na rozdíl od jiných postupů, které využívaly silné chemikálie, byla zcela přírodní – vystačila si jen s rostlinným barvivem a sluncem. V 19. století ji vědci i umělci zkoumali spíš jako kuriozitu, protože obrazy nebyly barevně stálé a časem bledly. Ale právě v tom spočívá její kouzlo: ukazuje, jak světlo dokáže nejen osvětlovat svět, ale i „malovat“ barvami přírody.

Antotypie listů využívající zelené listové barvivo (chlorofyl) a žluté barvivo z kurkumy

John Herschel, vynálezce antotypie a kyanotypie. Wellcome Library, London, Wellcome Images. Licence CC BY 4.0.

Kyanotypie mořské řasy od Anny Atkinsové, průkopnice této fotografické techniky. The New York Public Library, www.nypl.org.

Modrý zázrak: kyanotypie

Zatímco antotypie maluje teplými tóny rostlin, **kyanotypie** přináší svět chladné, hluboké modři. Tento proces vynalezl v roce **1842** také sir John Herschel, tentokrát jako vědecký experiment. Zjistil, že když se papír potře směsí vhodných **železitých sloučenin** a vystaví se slunečnímu světlu (které obsahuje také ultrafialové záření), vznikne modrý obraz.

Kyanotypie byla první skutečně praktická metoda kopírování obrázků bez kamery. Nejvíce ji proslavila **Anna Atkinsová**, anglická botanička a průkopnice fotografie. Místo kreslení rostlin začala dělat jejich „světelné otisky“: položila například listy nebo kapradiny na připravený papír a nechala slunce vytvořit bílý tvar rostliny na modrém pozadí. Její publikace *Photographs of British Algae* z roku 1843 je považována za první fotografickou knihu na světě – a zároveň první, kterou vytvořila žena.

Kyanotypie se později využívala i technicky – pro **kopírování plánů**, tzv. *blueprintů*. Inženýři a architekti tak získávali přesné kopie svých výkresů. Až ve 20. století tuto metodu nahradily nové technologie, ovšem její jednoduchost a krása přetrvaly.

Slunce, železo a čas

Oba procesy – antotypii a kyanotypii – spojuje stejné kouzlo: **světlo jako štětec**. Zatímco antotypie využívá rostlinné barvy, které se slunečním světlem (a ultrafialovým zářením) rozkládají, kyanotypie pracuje s chemickými látkami, jež se při vystavení slunci mění na modrý pigment. Jedna metoda barvu „ničí“, druhá ji „vytváří“.

Dnes obě techniky znovu ožívají. Umělci a fotografové je používají jako ekologické, pomalé, poetické způsoby tvorby obrazu. Místo laboratoře stačí pár rostlin, papír a slunce – stejně jako před 180 lety.

A tak, když se přistě podíváte na list prosvětlený paprsky, vzpomeňte si: světlo samo dokáže kreslit. Jen stačí mít trochu trpělivosti.